

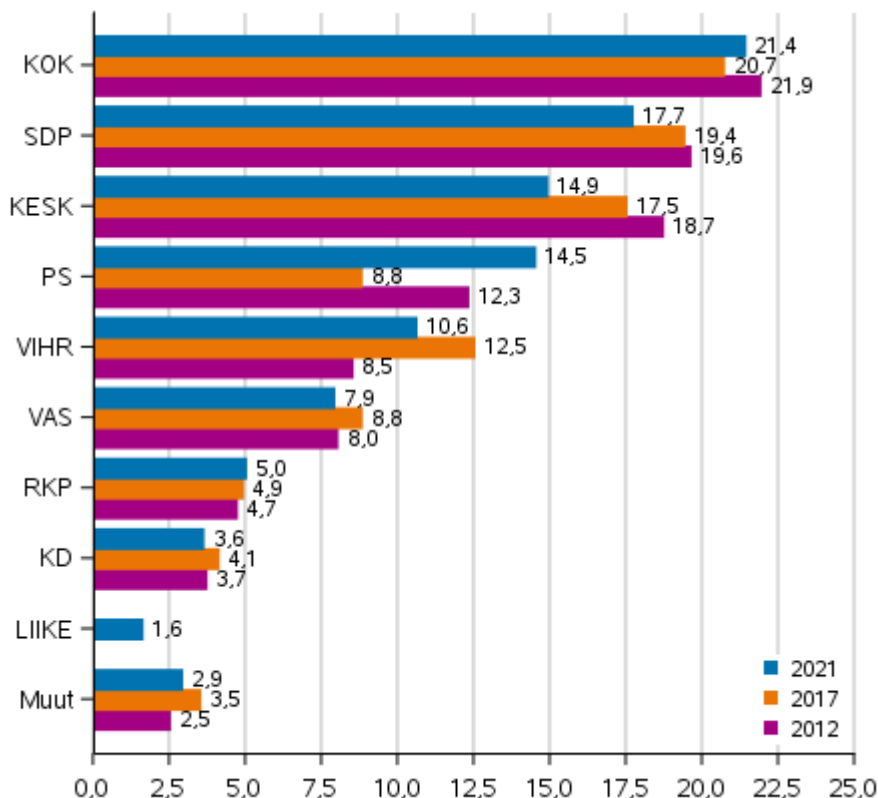
Kunnallisvaalit 2021

Alustava laskenta

Kuntavaalit 2021, alustavan laskennan tulos

Kuntavaaleissa 2021 annettujen äänten alustavaan laskentaan perustuva tulos on julkistettu [tietokantataulukoissa](#). Kuntavaalien lopulliset, tarkastuslaskentaan perustuvan vahvistetun tuloksen mukaiset tiedot julkistetaan 22.6.2021.

Puolueiden kannatus kuntavaaleissa 2012, 2017 ja 2021, %

Sisällys

Kuntavaalit, laatuseloste.....	3
--------------------------------	---

Kuntavaalit, laatuseloste

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Yhteenveto tilaston tietosisällöstä

Tilastokeskus tuottaa kuntavaaleista viralliset tilastot. Tilaston keskeinen sisältö on: puolueiden saamat äänimäärät ja osuudet eroteltuna ennakoäänestyksessä ja varsinaisena vaalipäivänä saatuihin ääniin, puolueiden saamat valtuustopaikat, ehdokkaiden saamat äänimäärät ja -osuudet sekä valittujen valtuutettujen määrä puolueittain, äänioikeutettujen ja äänestäneiden lukumäärä sukupuolen mukaan sekä äänestäneiden lukumäärä sukupuolen mukaan.

Kunnallisvaalit - tilastosivulla esitetään myös analyyskejä ehdokkaiden ja valittujen taustoista, sekä äänestäneistä.

Vuodesta 2004 lähtien tiedot löytyvät myös äänestysalueittain Tilastokeskuksen StatFin-tilastotietokannasta.

1.2 Olennaiset käsitteet

Yleistä

Kuntavaaleissa valitaan valtuutetut kuntien valtuustoihin. Vuoden 2021 alussa on kuntien lukumäärä Manner-Suomessa 293 ja Ahvenanmaan maakunnassa 16. Kuntavaalit toimitetaan vaalivuoden (2021) alussa voimaan astuvan kuntajaon mukaisena (äänestysaluejako on tullut voimaan 1.1.2021, perustuen kuntien 31.8.2020 mennessä Digi- ja väestötietovirastolle ilmoittamiin äänestysaluejakopäätöksiin). **Jos kuntajaon muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitetaan kuntavaalit, ne on toimitettava muutoksen kohteena olevissa kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen.*

Kunnassa valittavien valtuutettujen määrästä päättää valtuusto (Kuntalaki 410/2015 16§). Asukasluku määräytyy väestötietojärjestelmässä vaalivuotta edeltävän marraskuun 30 päivän päättyessä olevien tietojen mukaan.

Vaalilainsäädäntö

Ensimmäinen kunnallisvaaleja koskeva laki annettiin vuonna 1917. Vuonna 1998 tehdyllä vaalilainsäädännön muutoksella koottiin kaikkia vaaleja koskevat säännökset yhteen lakiin, vaalilakiin (714/1998), joka tuli voimaan 8.10.1998. Kunnallisvaaleja koskevat säännökset sisältyvät tähän ja kuntalakiin 410/2015.

Vaalilain muutos (563/2015) tuli voimaan 1.6.2015, jolloin vaalien nimi muutettiin muotoon kuntavaalit, vaalien toimitusaika muuttui lokakuusta huhtikuulle. Kuntavaalit toimitetaan joka neljäs vuosi huhtikuun kolmantena sunnuntaina. Jos kolmas sunnuntai osuu pääsiäispäiväksi tai sen jälkeiseksi sunnuntaiksi, vaalipäivä siirtyy pääsiäispäivää edeltäväksi sunnuntaiksi (Vaalilaki 563/2015 144§).

Ahvenanmaan maakunnan kunnissa vaalit (www.val.ax) toimitetaan myös joka neljäs vuosi, mutta eri aikaan kuin Manner-Suomessa (seuraavan kerran lokakuussa 2023).

Vaalit toimitetaan voimassa olevan vaalilain mukaisesti (ajantasainen vaalilaki <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>) tarkemmin Oikeusministeriön verkkosivuilla www.vaalit.fi ja www.finlex.fi, vaalilaki (714/1998). Mahdollisuus äänestää ennakkoon ulkomailta kunnallisvaaleissa oli ensimmäistä kertaa vuonna 2000.

Vaalilain muutos (939/2017), jossa mahdollistettiin kirjeäänestys ulkosuomalaisille ja muille vaalien ajan ulkomailta oleville, vahvistettiin 14.12.2017 ja se tuli voimaan 1.11.2018. Kirjeäänestystä käytettiin ensimmäistä kertaa vuoden 2019 eduskuntavaaleissa ja sen jälkeen vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa. Hallituksen esitys laiksi vaalilain muuttamisesta (HE 101/2017 vp).

Vaalilain muutos (1223/2018) sisälsi eräitä teknisluonteisia uudistuksia, mm. äänestysaluejakoa koskevien päätösten aikataulumuutoksen ja mahdollisuuden lähettää äänioikeutetuille äänioikeusilmoitus (ilmoituskortti) sähköisessä muodossa;

Vaalilain muutos (1132/2019) liittyi Digi- ja väestötietoviraston (DVV) perustamiseen 1.1.2020.

Koronaviruspandemiaan (COVID-19) liittyvien terveysturvallisuusriskien vuoksi kuntavaalien 2021 siirtämisestä tiedotettiin 6.3.2021.

Kuntavaalien siirtäminen edellytti vaalilain muutoksen (HE 33/2021, PeVM 4/2021, EV 31/2021), laki vuoden 2021 kuntavaalien siirtämisestä 256/2021 vahvistettiin 29.3.2021.

Vaalien toimittamisen keskeiset periaatteet

Kaikki Suomen vaalit toimitetaan noudattaen seuraavia periaatteita:

- **Vaalit ovat välittömät.** Valitsijat (äänioikeutetut) äänestävät suoraan niitä henkilöitä, jotka he tahtovat saada valituiksi.
- **Vaalit ovat suhteelliset.** Suhteellisissa vaaleissa jokainen puolue (tai muu ryhmittymä) saa sen määrän valittuja edustajia kuin mitä sen vaaleissa saama äänimäärä suhteessa muihin ryhmittymiin edellyttää (ei presidentinvaalit).
- **Vaalit ovat salaiset.** Vaalisalaisuudella tarkoitetaan, etteivät vaaliviranomaiset eivätkä muutkaan saa tietää, ketä äänestäjä on äänestänyt, vai onko hän jättänyt tyhjän äänestyslipun. Sensijaan tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan, ei kuulu vaalisalaisuuden piiriin.
- **Vaaleissa on yleinen ja yhtäläinen äänioikeus.** Yleisellä äänioikeudella tarkoitetaan sitä, että äänioikeus on riippuvainen vain sellaisista edellytyksistä, jotka kansalaisella yleensä on. Yhtäläisellä äänioikeudella tarkoitetaan sitä, että jokaisella äänioikeutetulla on yhtäläinen äänioikeus vaikuttaa vaalin tulokseen. Yleisissä vaaleissa kullakin on yksi ääni.
- **Kunkin äänestäjän on äänestettävä itse.** Äänioikeutta ei saa käyttää valtuusmiehen eli asiamiehen kautta.
- **Äänestämisen on tapahduttava vaaliviranomaisen edessä.** Poikkeuksena kirjeäänestys, joka ei tapahdu vaaliviranomaisen edessä. Kirjeäänestyksessä äänestäjän tulee hankkia kaksi todistajaa, jotka allekirjoittajat todistuksen siitä, että äänestys on tapahtunut vaalisalaisuus säilyttäen ja vaalivapautta kunnioittaen.
- Suomen vaalijärjestelmä on henkilö- ja puoluevaalin yhdistelmä, jossa samalla yhdellä numerolla äänestetään sekä puoluetta että henkilöä (ei presidentinvaalit).

Äänioikeus ja vaalikelpoisuus

Äänioikeus

Kuntavaaleissa äänioikeutettu on:

jokainen viimeistään vaalipäivänä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka on

1. Suomen tai muun EU:n jäsenvaltion kansalainen taikka Islannin ja Norjan kansalainen ja jonka kotikunta kyseinen kunta on (23.4.2021) 51. päivänä ennen vaalipäivää; tai
2. muun valtion kansalainen, jonka kotikunta kyseinen kunta on (23.4.2021) 51. päivänä ennen vaalipäivää ja jolla on ollut yhtäjaksoisesti kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan laskettuna (23.4.2021) 51. päivästä alkaen ennen vaalipäivää.
3. EU:n tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevalla ja tällaisen henkilön perheenjäsenellä ja jolla on asuinpaikka kyseisessä kunnassa (23.4.2021) 51. päivänä ennen vaalipäivää edellyttäen, että hänen tietonsa on talletettu hänen pyynnöstään väestötietojärjestelmään ja kirjallisesti ilmoittanut Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään (22.4.2021) 52. päivänä ennen vaalipäivää haluavansa käyttää äänioikeutta kuntavaaleissa.

Vaalilain muutos (939/2017), jossa mahdollistetaan kirjeäänestys ulkosuomalaisille (*huom. ei äänioikeutta kuntavaaleissa*) ja muille vaalien ajan ulkomailla oleville tuli voimaan 1.11.2018. Kirjeäänestystä käytettiin ensimmäistä kertaa vuoden 2019 eduskuntavaaleissa ja sen jälkeen vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa.

Vaalikelpoisuus ja ehdokasasettelu

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen eli kelpoinen ehdokkaaksi kuntavaaleissa on henkilö,

1. jonka kotikunta kyseinen kunta on,
2. jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kuntavaaleissa ja
3. jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi

Vaalikelpoisuuden rajoituksista säädetään kuntalain 72§:ssä.

Vaalikelpoisuus määräytyy lähtökohtaisesti samassa aikataulussa kuin henkilön äänioikeuskuntakin eli väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää (vuoden 2021 kuntavaaleissa perjantaina 23.4.2021) olevien tietojen mukaan. Jos henkilö kuitenkin muuttaa kotikuntaansa kyseisen päivämäärän jälkeen, hänen vaalikelpoisuutensa seuraa mukana.

Ehdokkaan vaalikelpoisuuden määräytymiselle ei ole lainsäädännössä säädetty selvää ajankohtaa, mutta käytännössä ehdokkaan kotikunnan tulee olla selvä viimeistään 32. päivänä ennen vaalipäivää (vuoden 2021 kuntavaaleissa perjantaina 14.5.2021 *helatorstai 13.5.2021), jolloin keskusvaalilautakunnat käsittelevät ja ratkaisevat ehdokashakemuksiin tehdyt täydennykset. Ehdokkaiden kotikuntaa koskevat ratkaisut tehdään väestötietojärjestelmässä olevin tietojen perusteella.

Ehdokasasettelu

Ehdokkaita kuntavaaleissa voivat asettaa

1. puolerekisterissä olevat puolueet
2. äänioikeutettujen perustamat valitsijayhdistykset

Kukin puolue voi asettaa kunnassa enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertaisen määrän ehdokkaita. Jos kunnassa valitaan esimerkiksi 27 valtuutettua, puolueella voi olla enintään 40 ehdokasta. Puolueet voivat muodostaa keskenään vaaliliittoja. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokkaiden yhteismäärä saa kuitenkin olla enintään sama kuin yksittäisen puolueen ehdokkaiden enimmäismäärä.

Valitsijayhdistyksen yhden ehdokkaan asettamiseksi voi perustaa vähintään 10 asianomaisessa kunnassa äänioikeutettua henkilöä. Kunnassa, jossa asukasluku on vaalivuotta edeltävän marraskuun lopussa enintään 1 500, valitsijayhdistyksen voi perustaa vähintään kolme äänioikeutettua. Jos kunnan asukasluku on 1 501 - 2 000, valitsijayhdistyksen voi perustaa vähintään viisi äänioikeutettua. Valitsijayhdistykset voivat puolestaan muodostaa yhteislistoja, joissa kussakin voi olla enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä ehdokkaita.

Puolueen ja valitsijayhdistyksen tulee toimittaa ehdokaslistansa (ehdokashakemuksensa) kunnan keskusvaalilautakunnalle 40. päivänä ennen vaaleja (viimeistään 9.3.2021 ennen kello 16, voi täydentää vielä 4.5.2021 asti.) Samaan määräaikaan mennessä keskusvaalilautakunnalle on toimitettava myös ilmoitukset vaaliliitoista ja yhteislistoista.

Kunkin kunnan keskusvaalilautakunta julkaisee viimeistään 1.3.2021 (48. päivänä ennen vaalipäivää) kuulutuksen, jossa ilmoitetaan, kenelle, minä päivinä ja kellonaikoina sekä missä paikassa ehdokashakemuksia ja ilmoituksia otetaan vastaan.

Kunnan keskusvaalilautakunta tutkii ehdokaslistat, erityisesti sen, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia ja vahvistaa ehdokasasettelun 31. päivänä ennen vaalipäivää (14.5.2021). Keskusvaalilautakunta laatii ehdokaslistojen yhdistelmän, johon otetaan arvotussa järjestyksessä kaikkien puolueiden, valitsijayhdistysten ja yhteislistojen ehdokkaat. Jokaisesta ehdokkaasta on yhdistelmässä seuraavat tiedot: järjestysnumero (alkaen numerosta 2), nimi sekä arvo, ammatti tai toimi. Ehdokaslistojen yhdistelmä on nähtävillä mm äänestyskopissa.

Kunnassa valittavien valtuutettujen lukumäärä vaihtelee kunnan asukasluvun mukaan (vaalivuotta edeltävän vuoden marraskuun 30 päivän päättyessä oleva tieto).

Kuntalaki 410/2015 16§

”Jollei valtuusto tee päätöstä valtuutettujen lukumäärästä, valtuutettuja valitaan laissa säädetty vähimmäismäärä. Valtuuston päätös vähimmäismäärää suuremmasta lukumäärästä tai aiemman päätöksen muuttamisesta on ilmoitettava oikeusministeriölle vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Valtuuston päätös valtuutettujen määrästä voidaan panna täytäntöön ennen kuin sitä koskeva päätös on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos hallintotuomioistuin kieltää täytäntöönpanon.”

Kuntalain 410/2015 16§:n mukaan valtuutettuja on valittava kuitenkin vähintään seuraavasti:

Valtuutettujen lukumäärä kunnan asukasluvun mukaan

Asukasluku	Valtuutettuja vähintään
enintään 5 000	13
5 001 - 20 000	27
20 001 - 50 000	43
50 001 - 100 000	51
100 001 - 250 000	59
250 001 - 500 000	67
yli 500 000	79

Äänioikeusrekisteri

Digi- ja väestötietovirasto laatii äänioikeutetuista rekisterin (äänioikeusrekisteri) 46. päivänä ennen vaalipäivää. Äänioikeusrekisteriin otetaan jokaisesta äänioikeutetusta ne tiedot (mm. nimi, henkilötunnus, vaalipiiri, kotikunta ja äänestyspaikka), jotka olivat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää. Äänioikeusrekisteri perustetaan niiden tietojen perusteella, jotka olivat väestötietojärjestelmässä 23.4.2021.

Äänioikeusrekisteri on julkisesti nähtävillä maistraateissa 41. päivästä ennen vaalipäivää alkaen (eli 3.5.2021 lukien). Jokaiselle rekisteriin otetulle postitetaan lisäksi viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää (20.5.2021) ilmoitus äänioikeudesta (ilmoituskortti), jossa mainitaan mm. vaalipäivä, ennakoäänestyspäivät, äänioikeutetun äänestyspaikan osoite sekä vaaliviranomaisen yhteystiedot. Äänioikeusrekisteristä tulostetaan myöhemmin vaaliluettelot vaalipäivän äänestyspaikoille. Äänioikeusrekisteriä koskevat oikaisuvaatimukset tulee tehdä maistraateille viimeistään 16. päivänä (28.5.2021) ennen vaalipäivää, Digi- ja väestötietovirasto ratkaisee oikaisuvaatimukset viimeistään 25.5.2021.

Äänioikeusrekisteri tulee lainvoimaiseksi 12. päivänä ennen vaalipäivää eli tiistaina 25.5.2021 kello 12.

Äänestäminen

Äänioikeutettu voi äänestää joko 1) ennakoäänestysaikana tai 2) vaalipäivänä sunnuntaina (13.6.2021).

Kotimaan ennakoäänestys toimitetaan (26.5.-8.6.2021) yleisissä ennakoäänestyspaikoissa, laitoksissa ja kotiaäänestyksenä tietyin edellytyksin. Kotimaan yleisiä ennakoäänestyspaikkoja ovat kunnan määräämät virastot, postikonttorit ja muut paikat. Ulkomaan ennakoäänestys toimitetaan (2.6.–5.6.2021) Suomen edustustoissa ja niiden toimipaikoissa sekä suomalaisissa laivoissa (voidaan aloittaa jo 25.5.2021). Ulkomaan yleisinä ennakoäänestyspaikkoina ovat valtioneuvoston asetuksella määrätyt Suomen edustustot ja niiden toimipaikat. Jokainen äänioikeutettu saa äänestää ennakolta kotimaan yleisissä ennakoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustustoissa. Edustustoissa voi äänestää kuka tahansa kuntavaaleissa äänioikeutettu riippumatta siitä, missä maassa tai missä kunnassa hän asuu. Edustustoissa voivat siten äänestää esimerkiksi lomamatkalla tai työkomennuksella ulkomailla olevat äänioikeutetut.

Vaalipäivän äänestyksessä äänioikeutettu voi äänestää vain oman äänestysalueensa äänestyspaikassa. Äänestäjän ei tarvitse esittää erityistä syytä ennakoäänestykselle, vaan hän voi vapaasti valita ennakoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen välillä.

Äänestysprosentti = äänestäneiden osuus äänioikeutetuista

Kunnallisvaalien tuloksen laskenta

Ennakkoäänten laskenta

Ennakkoäänten laskenta alkaa pääsääntöisesti varsinaisena vaalipäivänä, klo 15. Suurissa vaalipiireissä voidaan alkamisaikaa aikaistaa, kuitenkin niin että aikaisin mahdollinen aika on klo 12. Ennakkoäänien laskennan tulos pyritään saamaan valmiiksi klo 20:een mennessä, mistä alkaen niistä saadaan julkistaa ennakkotietoja.

Vaalipäivän äänten laskenta

Heti kun vaalihuoneistot kello 20 ovat sulkeutuneet, vaalilautakunnat aloittavat vaalipäivänä annettujen äänten alustavan laskennan. Vaalilautakunta avaa vaaliuurnan, laskee siinä olevat äänestysliput ja merkitsee kullekin ehdokkaalle annetut äänimäärät erityiseen vaalipöytäkirjaan. Heti tämän jälkeen vaalilautakunta ilmoittaa kunnan keskusvaalilautakunnalle ehdokkaiden saamat äänimäärät eli vaalien tuloksen kyseisessä äänestysalueessa. Kunnan keskusvaalilautakunta puolestaan välittää tulokset oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän keskitettyyn laskentajärjestelmään. Lopuksi vaalilautakunta sinetöi äänestysliput pakettiin ja toimittaa ne ennen maanantaiaamua kello 9 keskusvaalilautakunnalle.

Vaalien tuloksen määräytyminen

Vaalien tuloksen määräytymisessä käytetään ns. d'Hondt'n laskentamenetelmää, jonka mukaan laskennan ensimmäisessä vaiheessa lasketaan kunkin ryhmittymän eli

- vaaliliitton kuulumattoman (yksittäisen) puolueen,
- vaaliliiton,
- yhteislistan sekä
- yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen

saama kokonaisäänimäärä.

Vaaliliitossa olevia puolueita kohdellaan siis yhtenä ryhmittymänä, samoin yhteislistaan kuulumattomia valitsijayhdistyksiä.

Laskennan toisessa vaiheessa asetetaan kussakin ryhmittymässä ehdokkaat paremmuusjärjestykseen heidän saamiensa äänimäärien perusteella.

Kolmannessa vaiheessa annetaan kullekin ehdokkaalle vertausluvut siten, että ryhmittymän eniten ääniä saanut ehdokas saa vertauslukuun ryhmittymän koko äänimäärän, toiseksi eniten ääniä saanut ehdokas puolet ryhmittymän äänimäärästä, kolmanneksi tullut ehdokas kolmanneksen, neljänneksi tullut ehdokas neljänneksen ja niin edelleen.

Lopuksi kunnan kaikki ehdokkaat asetetaan vertauslukujen mukaiseen paremmuusjärjestykseen ja tästä listasta valitaan valtuutetuksi niin monta ehdokasta kuin kunnassa valitaan valtuutettuja.

Tiedottaminen vaalien alustavasta tuloksesta

Vaalien alustava tulos selviää jo vaalipäivän iltana. Vaalihuoneistojen sulkeuduttua kello 20 vaalitietojärjestelmään siirretty ennakkoäänestyksen tulos annetaan julkisuuteen. Sen jälkeen vaalitietojärjestelmään siirretään vaalilautakuntien alustavat laskelmat sitä mukaan kuin ne vaalipäivän iltana valmistuvat. Yleensä alustava tulos on kokonaisuudessaan selvillä viimeistään kello 23.

Tarkastuslaskenta ja vaalien tuloksen vahvistaminen

Vaalipiirilautakunnat aloittavat äänestyslippujen tarkastuslaskennan vaalipäivän jälkeisenä maanantaina kello 9. Tarkastuslaskennan tulos tulee olla valmis seuraavana **keskiviikkona 16.6.2021** kello 18, jolloin vaalipiirilautakunnat vahvistavat vaalien lopullisen tuloksen vaalipiireissä.

Vuoden 2021 valittavien valtuustojen toimikausi alkaa 1.9.2021 ja kestää vuoden 2025 toukokuun loppuun.

Vaalipiiri- ja kuntamuutokset sekä kuntaliitokset

Eri vuosien vaaleja koskevat vaalipiiri- ja kuntamuutokset sekä kuntaliitokset on esitetty internetissä Luokitukset–osiossa (Kunnallisvaalit kotisivulla).

Kunnat on sijoitettu vaalipiireihin voimassa olevan vaalipiirijaon mukaan. Vuoden 2021 alussa kuntien lukumäärä on Manner-Suomessa 293 ja Ahvenanmaalla 16.

Tilastossa on käytetty voimassa olevaa tilastollista kuntaryhmitystä (Tilastokeskus, kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot). Kuntavaalit toimitetaan vaalivuoden (2021) alussa voimaan astuvan kuntajaon mukaisena (äänestysaluejako on tullut voimaan 1.1.2021).

*Kuntarakennelain (1698/2009) 23 §:n 1 momentin mukaan kuntajaon muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitettavat kuntavaalit toimitetaan uutta kuntajakoa noudattaen. Tämä koskee siis niitä kuntajaon muutoksia, jotka tulevat voimaan 1.1.2022. Hallituksen esityksen /HE 268/2014 v.p.) perusteluiden mukaan valtioneuvoston tulee näissä tapauksissa tehdä kuntajaon muutosta koskeva päätös viimeistään vaalivuotta edeltävän vuoden (siis vuoden 2020) loppuun mennessä.

Vuoden 2021 alussa Honkajoen (099) kunta liittyi Kankaanpään kaupunkiin (214), vaalipiiri pysyi ennallaan Satakunta (04). Nurmes (541) ja Valtimo (911) yhdistyivät Nurmekseksi (541) vuoden 2020 alussa, vaalipiiri pysyi ennallaan Savo-Karjala (09).

Vuoden 2021 alussa viisi kuntaa vaihtoi maakuntaa:

Kuhmoinen (291) siirtyi Keski-Suomesta Pirkanmaalle – *vaalipiiri vaihtui Keski-Suomesta (11) Pirkanmaan vaalipiiriin (07)*

Iitti (142) Kymenlaaksosta Päijät-Hämeeseen – *vaalipiiri vaihtui Kaakkois-Suomesta (08) Hämeen vaalipiiriin (06)*

Joroinen (171) Etelä-Savosta Pohjois-Savoon – *vaalipiiri vaihtui Kaakkois-Suomesta (08) Savo-Karjalan vaalipiiriin (09)*

Heinävesi Etelä-Savosta Pohjois-Karjalaan – *vaalipiiri vaihtui Kaakkois-Suomesta (08) Savo-Karjalan vaalipiiriin (09)*

Isokyrö Pohjanmaalta Etelä-Pohjanmaalle

Tilastollisessa kuntaryhmityksessä kunnat jaetaan taajamaväestön osuuden ja suurimman taajaman väkiluvun perusteella kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin sekä maaseutumaisiin kuntiin.

Luokitus perustuu kerran vuodessa tehtävään taajamarajaukseen ja siitä saatavaan tietoon taajamaväestöstä.

Taajamakäsite: Taajama on rakennustihentymä, jossa on vähintään 200 asukasta. Taajaman määrittely perustuu Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) paikkatietomenetelmillä tekemiin määritelmiin, joissa on käytetty Tilastokeskuksen 250m x 250m – ruutuaineiston rakennus- ja väestötietoja.

1. Kaupunkimaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.
2. Taajaan asuttuja kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 %, asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000.
3. Maaseutumaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 %, asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000.

Käytetyt luokitukset

Tilastokeskuksen kuntaluokitus, vaalipiiri, kunta, äänestysalue, puolue (puoluerekisteriin merkityt), ehdokkaiden ja valittujen ikä, asuinmaa.

Kuntavaaleissa 2021 asettivat ehdokkaita seuraavat rekisteröidyt puolueet (19/21):

- Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (SDP)
- Suomen Keskusta (KESK)
- Kansallinen Kokoomus (KOK)
- Suomen ruotsalainen kansanpuolue (RKP)
- Suomen Kristillisdemokraatit (KD)
- Vihreä liitto (VIHR)
- Vasemmistoliitto (VAS)
- Perussuomalaiset (PS)
- Liberaalipuolue – Vapaus valita (LIBE)
- Piraattipuolue (Piraattip.)
- Eläinoikeuspuolue (EOP)
- Kansalaispuolue (KP)
- Feministinen puolue (Femin.p.)
- Sininen tulevaisuus (SIN)
- Suomen Kansa Ensin (SKE)
- Liike Nyt (LIIKE)
- Avoin puolue (AP)
- Suomen Kommunistinen Puolue (SKP)
- Kristallipuolue (KRIP)

Tietojenkeruumenetelmät ja tietolähde

Tilastokeskus saa vaalien perusaineiston oikeusministeriön vaalitietojärjestelmästä, jonka teknisen toteuttamisen hoitaa Tieto Oyj.

1.3 Lait, asetukset ja suositukset

Tilastolain (280/2004 muut 361/2013) mukaan valtion tilastotoimen tehtävänä on huolehtia yhteiskuntaolojen ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimisesta yleistä käyttöä varten. Laki Tilastokeskuksesta (24.1.1992/48) osoittaa tehtävän kuuluvan Tilastokeskukselle.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu kokonaisuaineistoon. Tilaston perusaineisto perustuu oikeusministeriön vaalitietojärjestelmään, joka koostuu viidestä osajärjestelmästä. Näitä ovat:

1. Pohjatietojärjestelmä, jossa ovat tiedot mm. vaalipiiri-, kunta-, äänestysaluejaoista, vaaliviranomaisista sekä äänestyspaikoista (äänestyspaikkarekisteri, jossa ovat tiedot yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista);
2. Puolue- ja ehdokastietojärjestelmä (ehdokasrekisteri), johon merkitään ehdokkaasta seuraavat tiedot: nimi, ehdokasnumero, ammatti, kotikunta, puolue/valitsijayhdistys (jonka ehdokkaan hän on) sekä henkilötunnus (14.5.2021). Ehdokastietojärjestelmä sisältää myös puolurekisterin;
3. Äänioikeusjärjestelmä (äänioikeusrekisteri), johon Digi- ja väestötietovirasto poimii tiedot äänioikeutetuista 46. päivänä (23.4.2021) ennen vaalipäivää. Äänioikeusrekisteri perustetaan kutakin vaalia varten erikseen. Äänioikeusrekisteriin otetaan jokaisesta äänioikeutetusta ne tiedot (mm. nimi, henkilötunnus, vaalipiiri, kotikunta ja äänestyspaikka), jotka olivat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä (23.4.2021) ennen vaalipäivää. Äänioikeusrekisteri tulee lainvoimaiseksi 12. päivänä (25.5.2021) ennen vaalipäivää kello 12. Äänioikeusrekisteri on käytössä ennakoäänestyspaikoissa ja jokaisen ennakkoon äänestävän äänestämisestä tehdään siihen merkintä. Ennakoäänestyksen jälkeen rekisteristä tulostetaan vaaliluettelot vaalipäivän äänestyspaikoille. Äänioikeusrekisteriä voidaan kuitenkin käyttää myös vaalipäivän äänestyspaikalla vaaliluetteloiden sijasta. Vaalien jälkeen äänioikeusrekisterin tiedot hävitetään;
4. Keskitetty tuloslaskentajärjestelmä, johon vaalipiirilautakunnat ja kuntien keskusvaalilautakunnat toimittavat vaalien tulostiedot;
5. Tulospalvelujärjestelmä (tilasto- ja tietopalvelujärjestelmä), jonka avulla vaalien tulostiedot ja muut tilastotiedot välitetään tiedotusvälineille ja Tilastokeskukselle.

Tilastokeskuksen vaalitietojärjestelmä koostuu neljästä vaalitiedostosta, joita ovat: aluetiedosto, puoluetiedosto, ehdokastiedosto ja ehdokasrekisteri.

Ehdokkaiden ja valittujen tausta-analyysi

Vaalitilastojen yhteydessä tuotetaan myös tausta-analyysi äänioikeutettujen, puolueiden asettamien ehdokkaiden ja valittujen osalta. Äänioikeutettujen henkilöperusjoukko perustuu äänioikeusrekisteriin (tiedot poimittu 23.4.2021 väestötietojärjestelmästä) ja ehdokkaat Oikeusministeriön ehdokasrekisteriin. Näihin rekistereihin yhdistetyt henkilöiden taustatiedot perustuvat Tilastokeskuksen tilastoaineistoihin, mm. väestö-, perhe- ja työssäkäyntitilastoihin ja tutkintorekisteriin. Äänioikeutetuista tarkastelussa ovat mukana vain Suomessa asuvat äänioikeutetut.

Analyysissä on kuvattu äänioikeutettuja, ehdokkaita ja valittuja kunnanvaltuutettuja tiettyjen muuttujien suhteen. Taustatiedot ovat yleensä vuosilta 2018-2020. Tätä uudempia tietoja ei ole ollut käytettävissä. Henkilön ikä on ikä vaalipäivänä kokonaisina vuosina.

Seuraavassa on kuvattu analyysissä käytetyt taustamuuttujat.

Vaalipiiri

Analyysissä käytetty vaalipiiri on ehdokkailla se vaalipiiri, jossa henkilö on ehdokkaana. Äänioikeutetuilla vaalipiiritieto perustuu 51 päivää ennen vaalipäivää poimittuun tietoon henkilön asuinkunnasta Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmässä.

Ulkomaalaistausta

Ulkomaalaistaustaisuutta on tarkasteltu kahden eri muuttujan avulla eli henkilön kielen tai syntyperän mukaan. Kielen mukaan ulkomaalaistaustaisiksi on luokiteltu ne henkilöt, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Syntyperän mukaan ulkomaalaistaustaisina pidetään henkilöitä, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Tieto on vuodelta 2020.

Pääasiallinen toiminta

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin. Nämä ryhmät voidaan edelleen jakaa alaryhmiin. Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla. Tiedot pääasiallisesta toiminnasta perustuvat eri rekistereistä saatuihin tietoihin.

Pääasiallisen toiminnan mukainen luokitus on seuraava:

- työlliset
- työttömät
- 0–14-vuotiaat
- opiskelijat, koululaiset
- eläkeläiset
- varusmiehet, siviilipalvelusmiehet
- muut työvoiman ulkopuolella olevat

Analyysissä käytetty tieto kuvaa henkilön toimintaa vuoden 2019 viimeisellä viikolla.

Perheasema

Tässä analyysissä väestö on jaoteltu perheaseman mukaan seuraaviin luokkiin

- avio- /avoperheen vanhempi
- yksinhuoltaja
- lapseton pari
- yksin asuva
- kotona asuva lapsi
- muu

Avio-/avoperheen vanhempiin luetaan kaikki avio- tai avoliitossa olevat sekä rekisteröidyssä parisuhteessa elävät, joilla asuu kotona myös omia ja/tai puolison lapsia. Lapsettomia pareja ovat avio-/avoliitossa sekä rekisteröidyssä parisuhteessa elävät, joilla ei ole lapsia. Kotona asuviksi lapsiksi on määritelty omien/oman tai ottovanhempiensa/vanhempansa kanssa asuvat lapsen asemassa olevat henkilöt. Ryhmä ”Muu” sisältää ne perheettömät, jotka asuvat yhdessä muiden henkilöiden kanssa (esimerkiksi lapsensa perheen kanssa asuva yksinäinen äiti/isä), asunnottomat ja laitospöestö. Yksin asuvat perheettömät ovat luokassa ”Yksin asuva”.

Tieto henkilön perheasemasta on vuodelta 2020.

Lasten lukumäärä

Analyysissä on käytetty lasten lukumääränä henkilön biologisten ja adoptoitujen lasten lukumäärää. Tieto on vuodelta 2020.

Koulutusaste

Perusasteen tutkinnon suorittaneilla on koulutusta korkeintaan 9 vuotta. Näitä koulutuksia ovat esim. kansa-, keski- ja peruskoulun tutkinnot.

Toisen asteen tutkinnon suorittaneilla on koulutusta 12 vuotta. Näitä koulutuksia ovat esim. ylioppilastutkinnot sekä 3-vuotisia ammatillisia perustutkintoja, jotka myös antavat yleisen jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluun ja yliopistoon.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat ammatillista lisäkoulutusta. Ne on tässä tarkastelussa sisällytetty samaan luokkaan toisen asteen tutkintojen kanssa.

Alimman korkea-asteen koulutus kestää 2–3 vuotta keskiasteen jälkeen. Tällaisia koulutuksia ovat esimerkiksi teknikon, merkonomien ja sellaiset sairaanhoitajan tutkinnot, jotka on suoritettu opistoissa ennen ammattikorkeakoulu-uudistusta.

Alemman korkeakoulututkinnon suorittaminen vaatii 3-4 vuotta päätoimista opiskelua toisen asteen koulutuksen jälkeen. Alemmaan korkeakouluasteeseen luetaan esim. ammattikorkeakoulututkinnot ja alemmat korkeakoulututkinnot.

Ylemmän korkeakouluasteen tutkinnon suorittaminen vaatii pääsääntöisesti 5-6 vuotta päätoimista opiskelua keskiasteen jälkeen. Ylempään korkeakouluasteeseen luetaan esimerkiksi ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot, maisteritutkinnot ja lääkäreiden erikoistumistutkinnot.

Tutkijakoulutusasteen tutkinnon suorittaminen edellyttää itsenäisen ja julkaisukelpoisen tutkimustyön tai väitöskirjan tekemistä. Tutkinnot ovat tieteellisiä lisensiaatin ja tohtorin tutkintoja.

Tiedot henkilön koulutuksesta saadaan Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä. Analyysissä käytetyt tiedot ovat vuodelta 2019.

Käytettävissä olevat rahatulot

Käytettävissä olevat rahatulot sisältävät rahamääräiset tuloerät ja työsuhteeseen liittyvät luontoisedut. Rahatuloihin eivät sisälly laskennalliset tuloerät, joista tärkein on laskennallinen asuntotulo. Kun bruttorahatuloista vähennetään maksetut tulonsiirrot, jäljelle jäävä tulo on käytettävissä oleva rahatulo.

Tieto on vuodelta 2019.

Mediaanitulo

Kun tulonsaajat asetetaan tulojen mukaan suuruusjärjestykseen, mediaanitulo on keskimmäisen tulonsaajan tulo. Keskimmäisen tulonsaajan kummallekin puolelle jää yhtä monta tulonsaajaa. Mediaani ei ole yhtä herkkä poikkeaville äärihavainnoille kuin aritmeettinen keskiarvo.

Kaksoiskansalaisuus

Henkilöllä voi olla useamman maan kansalaisuus (kansalaisuuslaki 2003/359 ja kansalaisuusasetus 1985/699). Jos henkilöllä on kahden maan kansalaisuus, joista toinen on Suomen, hän on tilastoissa Suomen kansalaisena. Jos Suomessa asuvalla ulkomaan kansalaisella on useita ulkomaiden kansalaisuuksia, hän on rekisterissä ja tilastoissa sen maan kansalaisena, jonka passilla hän on maahan tullut. Kansalaisuus on sama kuin passin myöntämismaa. Henkilöllä voi olla useita kansalaisuuksia tai ei lainkaan kansalaisuutta. Kansalaisuudeksi hyväksytään myös muukalaispassin omistaminen.

Valtionveronalaiset tulot

Eräin poikkeuksin kaikki rahana tai rahanarvoisena etuutena saatu tulo on veronalaista. Veronalaisia eivät ole mm. eräät sosiaaliavustukset, päivärahat ja korvaukset. Tällaisia ovat esimerkiksi lapsilisät, asumistuet ja toimeentulotuki. Veronalaisia eivät myöskään ole mm. julkisyhteisöiltä saadut stipendit ja apurahat.

Ammatti

Ammattia on tarkasteltu Ammattiluokitus 2010 avulla, jolla kuvataan yhteiskunnan ammattirakennetta.

Tieto on vuodelta 2018.

Sosioekonominen asema

Sosioekonomisella asemalla tarkoitetaan henkilön asemaa yhteiskunnassa. Sosioekonomisen aseman muodostaminen henkilölle perustuu tietoihin henkilön pääasiallisesta toiminnasta, ammatista, ammattiasemasta sekä toimialasta.

Käytetty sosioekonomisen aseman luokitus on seuraava:

- Yrittäjät
- Maa- ja metsätalousyrittäjät
- Yrittäjät, ei maa- ja metsätalous
- Ylemmät toimihenkilöt
- Alemmat toimihenkilöt
- Alemmat toimihenkilöt
- Työntekijät
- Tunteaton

Tieto on vuodelta 2018.

Työnantajasektori

Työnantajasektoriluokitus kuvaa työpaikan omistajuutta ja yritysmuotoa. Sen avulla voidaan tehdä jako mm. julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Käytetty luokitus on seuraava:

- Yksityinen sektori
- Valtio
- Kunta
- Muu tai tunteaton

Tieto työnantajasektorista perustuu Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tietoihin yritysten omistajatyypistä ja oikeudellisesta muodosta.

Tieto on vuodelta 2018.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Vaalitilastojen aineisto perustuu oikeusministeriön vaalitietojärjestelmään ja vaaliviranomaisten toimittamiin tietoihin, joita voidaan pitää luotettavana.

4. Tietojen ajantasaisuus ja tarkkuus

Vahvistetut tiedot poikkeavat aina jonkin verran ennakkotilastojen luvuista.

Tulokset muuttuvat vahvistetun tuloksen jälkeen kaikilta osin: äänestysalueittain, kunnittain, vaalipiireittäin, puolueittain sekä kaikkien ehdokkaiden ja valittujen saamien äänimäärien suhteen, jolloin jopa heidän keskinäinen järjestyksensä voi muuttua.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Ensimmäinen aineisto eli ennakkotilastot julkaistaan mahdollisimman pian internetissä, StatFin-palvelussa sekä Kunnallisvaalit-tilastosivulla. Kunnittaiset ja äänestysalueittaiset (vuodesta 2004) vaalitiedot sekä valittujen saamat äänimäärät viedään StatFin-palveluun.

Kunnallisvaalit-tilastosivulla julkaistaan kolmella kielellä (suomi, ruotsi ja englanti) julkistuksia ja kyseistä vaalia koskevien taulukoiden lisäksi aikasarjataulukkoita. Toinen aineisto eli lopulliset tiedot toimitetaan Tilastokeskukselle vaalituloksen vahvistamisen jälkeen. Vaalituloksen vahvistamisen jälkeen julkaistaan Internetissä ennakkotilastoja vastaavat vahvistetut tiedot tilastosivulla sekä päivitetään StatFin-palveluun tietokannat.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastoissa käytetään vaalivuoden kuntajakoa. Jos kuntajaon muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitetaan kuntavaalit, ne on toimitettava muutoksenkohteena olevissa kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen. vaalivuotta seuraavan vuoden kuntaluokitusta. Uusi Tilastollinen kuntaryhmitys (kaupunkimaiset, taajamamaiset ja maaseutumaiset) otettiin käyttöön vuodesta 2000 alkaen. Sitä aikaisemmin kunnat ryhmiteltiin seuraavasti: kaupungit ja muut kunnat. Vaalien välillä tapahtuneet vaalipiiri- ja kuntamuutokset on huomioitu tilastoissa, joissa on vertailutieto edellisen vaalin tuloksiin. Kunnallisvaalit-tilastosivulla esitetään vaalitulos tietoja aikasarjataulukkoina vuodesta 1921 alkaen.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys sekä dokumentointi

Oikeusministeriö julkaisee kattavaa yleistietoa eri vaaleista sekä valtakunnallisen ehdokasrekisterin ja vaalitulos tietoja verkkosivuillaan (www.vaalit.fi). Oikeusministeriön julkaisema tilasto ennakoäänestäneiden osalta poikkeaa Tilastokeskuksen ennakoäänestäneiden tilastosta, sillä ne määritellään eri perustein:

- Oikeusministeriö laskee ennakoäänestäneiden määrän äänioikeutettujen määrästä
- Tilastokeskus laskee ennakoäänestäneiden määrän kaikkien äänestäneiden määrästä

Tilastoissa käytetyt luokitukset löytyvät Tilastokeskuksen kotisivuilta.

Lisätietoja

Sami Fredriksson 029 551 2696
Vastaava osastopäällikkö:
Hannele Orjala

vaalit@tilastokeskus.fi
<http://tilastokeskus.fi/kuntavaalit>
Lähde: Kuntavaalit 2021, ennakkotieto, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute